

Корнієнко М. В. - перший проректор
Дніпропетровського гуманітарного
університету, доктор юридичних наук,
професор

ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Міжнародна громадська організація Transparency International зазначає, що феномен «корупція» має глобальний характер. У країнах, де корупція поширена значною мірою, вона із соціальної аномалії перетворюється на правило, звичний засіб розв'язання проблем, стає нормою функціонування влади та способом життя значної частини членів суспільства [1, с. 9].

Корупція не просто впливає, вона визначає економічний розвиток України, руйнує процеси та намічені стратегії розвитку, які чудово працюють у цивілізованому світі.

У рейтингу Transparency International, за індексом сприйняття корупції, Україна посіла 130 місце (між Нікарагуа та Камеруном) [2, с. 1].

Якщо в сусідній Польщі з корупцією бореться один державний орган, то у нас - уже десять (за нульового поки результату). Показові затримання прокурорів, суддів, чиновників утратили резонанс після оприлюднення декларацій із сотнями тисяч і мільйонами доларів, десятками квартир, палацями, церквами та святими мощами. І це при тому, що далеко не всі з декларантів мають реальний стосунок до бізнесу.

Члени українського Уряду задекларували 7 млн доларів США готівкою, парламентарі - майже 12 млрд грн, дві третини з яких - теж кеш. У червні 2016 року В. Гройсман закликав вітчизняний бізнес вливати капітали в економіку. Можливо, треба було закликати до цього своїх колег у парламенті та урядовців?

Центр економічної стратегії нещодавно намагався підрахувати, у що ж нашій країні обходиться корупції удвічі. Висновок такий: при умові знищення корупції удвічі ефективність капіталу збільшилась би на 6,4 %, а номінальний ВВП на рік завдяки цьому виріс би майже на 21 млрд. дол., тобто на чверть [2, с. 6]. На підставі цих результатів експерти Центру економічної стратегії (ЦЕС) вважають, що за останні 10 років (2006-2015) економіка України спроможна була виробити товарів та послуг на 2824 дол. більше (на душу населення).

Є ще одна особливість корумпованих країн - частка державних інвестицій в економіці. Залежність прямо пропорційна: чим більше корумпована країна, тим більше в її економіці державних коштів. Всесвітній банк, який проаналізував українські інвестпроекти, дійшов висновку, що здебільшого ініціатори створюють проекти, від початку орієнтуючись на джерела фінансування, аргументуючи не важкість власне починання, а необхідність його фінансування за рахунок державних джерел. Для них не важливо, що і як будувати, важливо отримати на це гроші.

Не менш важливим наслідком корупції є недосконалість державних інститутів. Корумпована влада зацікавлена в тих схемах і механізмах, які приносять їй реальний прибуток, змінювати їх добровільно не буде.

До речі, за два роки енергетичної, аграрної приватизації держава не спромоглася позбавитись жодного великого об'єкта, зберігаючи корупційні схеми зацікавлених.

Ідея відкриття ринку землі також ризикує перетворитись на ідентичну аферу. Ринок навмисно не готують, механізм його подальшої роботи не створюють, сподіваючись на те, що згодом «наближені» та «зацікавлені» зможуть заволодіти національним багатством за безцінь.

Корупція визначає якщо не всі, то кожне друге рішення української влади. За показником якості регулювання Всесвітнього банку Україна в 2014 році мала ранг у 28,85 бала із 100 (для порівняння:

Польща - 81,73). Це говорить про те, що корупція замінює чесні механізми, не дає їм розвиватись. Більше того, власне чиновники замість того, щоб вирішувати суспільні проблеми, зайняті пошуком додаткових можливостей збагачення [2, с. 6].

Нескінчені реформи в системі оподаткування призвели до того, що якщо в країнах Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) підприємства витрачають на податкове адміністрування в середньому 163 години на рік, то в Україні - 355. Водночас податкова ставка для країн ОЕСР становить близько 40 % від комерційного прибутку, а для України - майже 52 %.

Корупція заважає знищенню податкового тиску. Корупціонери, які наживаються на державі та її бюджеті, створюють діри, які доводиться заповнювати доброчесним податківцям. Так, 62 % підприємств ухиляються від сплати податків і майже половина - дає хабарі. На підставі цих даних дослідники передбачають, що тільки в роздрібній торгівлі обсяг хабарів становить не менше 8 млрд грн на рік. Це спричиняє масштабну тінізацію економіки (45-50 %) [2, с. 6].

У проєкті Державного бюджету на 2017 рік передбачено отримати 10,5 млрд грн від конфіскації маєтків корупціонерів. Але ця цифра є сумнівною, адже донині не прийнято Закон України «Про спецконфіскацію». Намагання зрівати е-декларування, продовження практики доведення до суду лише окремих справ корупціонерів, повільна реформа правоохоронних і судових органів дають підстави для сумніву в політичній волі до реальної боротьби з корупцією. Показовим є те, що станом на 1 вересня 2016 року фактично отримано лише 148,7 тис. грн порівняно із запланованими на рік 7,7 млрд грн [3, с. 7].

Зменшити залежність політиків та нівелювати ризики політичного корумпування народних депутатів у межах останньої стадії бюджетного процесу могло би неухильне виконання ст. 27 Бюджетного кодексу України, відповідно до якої формування проєкту держбюджету на наступний рік проходить на затвердженій податковій базі, з внесенням відповідних змін до законів, які впливають на показники бюджету, не пізніше 15 липня року, який передує плановому. Водночас це дасть змогу знизити ризики некоректного планування надходжень і витрат членами Уряду [3, с. 7].

Як відомо, МВФ розглядає боротьбу з корупцією як найбільш важливий напрям реалізації структурних реформ. За оцінками експертів, місія буде жорстко наполягати на виконанні прийнятих обов'язків. Тут владі буде важко обґрунтувати складності й затримки з виконанням обов'язків, особливо у світлі оприлюднених недавно електронних декларацій українського «істеблішменту». До кінця року Верховна Рада України повинна проголосувати за пакет законопроєктів, які підсилюють функціональну спроможність Антикорупційного бюро. Дуже важливо, щоб оцінка електронних декларацій і розслідування для обґрунтування задекларованих доходів проводились на рівних умовах без виключень, а не за принципом «для друзів - усе, а для інших - закон» [4, с. 7].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антіпов В. І. Тіньова економіка: місце під сонцем / В. І. Антіпов // Народна газета. - 1996. - № 43.
2. Самаева Ю. Шоу корупційного абсурда / Ю. Самаева // Зеркало недели. - 2016. - № 41.
3. Сикора І. Госбюджет - 2017: Как предотвратить популизм и политическую коррупцию / И. Сикора // Зеркало недели. - 2016. - № 42.
4. Сколотяный Ю. Киев и МВФ: миссия (не) уговорима / Ю. Сколотяный // Зеркало недели - 2016. - № 42.